

Jaarverslag 2000

Werkgroep Archeologie Rhenen

Binnengebeuren

Een nieuwe start

De eerste maand van het nieuwe jaar en dus tevens van het nieuwe millennium, stond in het teken van de aanstaande verhuizing. Zoals al in de laatste paragrafen van het jaarverslag 1999 vermeld werd, zag de Werkgroep Archeologie Rhenen uit naar het moment dat er daadwerkelijk van de kelder van het museum naar de belendende behuizing, het Rode Kruisgebouwtje, overgestoken kon worden. Al had de groep altijd een gastvrij onthaal in Het Rondeel ondervonden, de eigen sleutel van het nieuwe onderkomen zou minder afhankelijkheid van de museumuren, meer werkruimte en een betere vergadermogelijkheid betekenen.

Dankzij de medewerking van vele leden van de WAR, maar ook van mensen die verder van het archeologische gebeuren afstonden, kon de nieuwe locatie snel ingericht en dan ook al spoedig betrokken worden. Op 20 januari kon de eerste koffie in de vergader- tevens studeerruimte gezet en genoten worden.

Cursus

Om wat meer wegwijs te worden in het schervenmateriaal van vooral het oude veerhuis werd een cursus laat-middeleeuwse en vroeg-moderne keramiek georganiseerd.

Registratie en restauratie

In het oude onderkomen was een zorgvuldig doornemen van de vele kisten met voorwerpen zo goed als onmogelijk geweest, daar aan het einde van de donderdagmorgens alles weer netjes opgeruimd moest worden; immers 's middags maakte de technisch medewerker van Het Rondeel gebruik van dezelfde ruimte.

Nu de werkgroep over meer ruimte beschikte, die bovendien niet met anderen gedeeld hoefde te worden, kon eindelijk een grote wens in vervulling gaan. Vrijwel alle vondsten van de opgraving 1983/1986 van het oude veerhuis in de Palmerswaard gingen nogmaals door de handen van de amateurarcheologen, werden vervolgens per materiaalgroep geselecteerd en tenslotte geadmistreerd. Het eenvoudigste zogenaamd roodbakkende aardewerk kwam daarna in genummerde dozen, klaar voor de toekomstige overdracht aan de provinciaal archeoloog. Bij de kostbaarder keramiek werden uitgebreid pogingen gedaan om

De werkelder.

door restauratie zo mogelijk weer iets exposabel te maken. Enkele leden zijn tot op de dag van vandaag bezig om de vondsten van de afgelopen vijf jaar in de administratie vast te leggen en zo mogelijk te determineren. Ook hier betreft het merendeels aardewerkscherven.

Werkgroep Veldnamen

Daar de leden van de WAR bij hun buitenactiviteiten regelmatig geconfronteerd worden met oude veldnamen, werd in samenwerking met de heer H.P. Deijns de Werkgroep Veldnamen gevormd. Door middel van interviews met vooral oudere inwoners van de gemeente, dus zowel van Achterberg en Elst als van Rhenen, zou geprobeerd worden historische perceelsnamen te verzamelen en te registreren. Zodra zou blijken dat deze bronnen op het punt kwamen op te drogen, zou door middel van archiefonderzoek verder gegaan worden.

Buitengebeuren

Historisch aspect stadscentrum

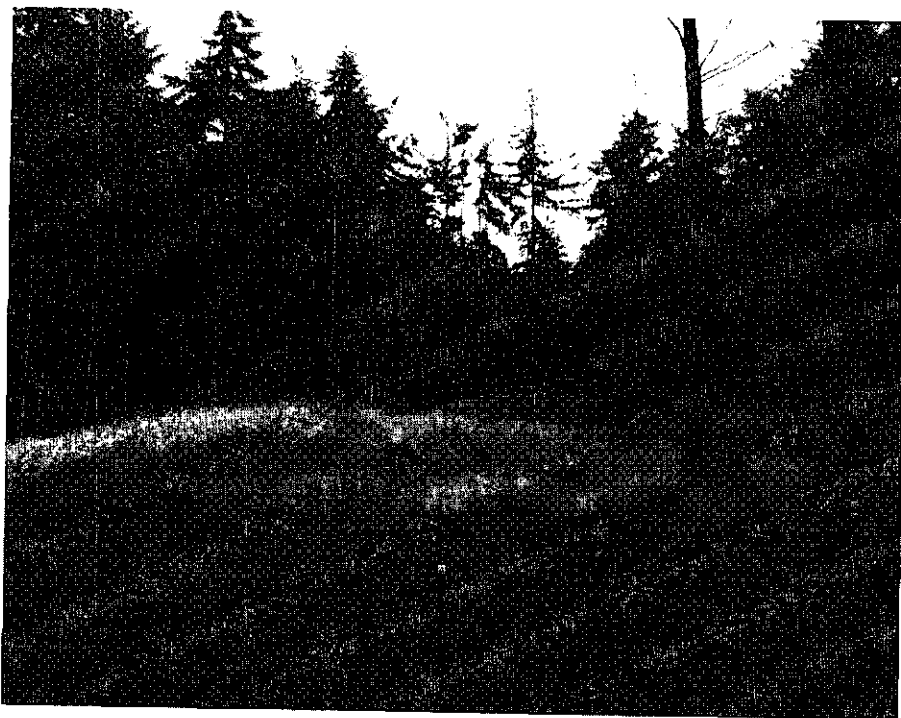
Eveneens in januari startte de gemeente de werkzaamheden die zouden leiden tot een meer historische aanzien van het oude centrum-noord, d.w.z. de straatjes tussen de Frederik van de Paltshof en het Wilhelminaplantsen.

De activiteiten beperkten zich tot het opnemen van het oude plaveisel om dat

vervolgens te vervangen door in een ander patroon gelegde klinkers; de verwachtingen van de WAR waren dan ook niet hoog gespannen. Toch werden de vorderingen vrijwel dagelijks in de gaten gehouden, maar het resultaat was nihil. Wel werd door medewerkers van de gemeente de plaats gevonden waar eens een oude stadspomp stond, maar die plek was al bekend aan de heer Deijs, verenigingsvoorzitter en vrijwillig medewerker op het gemeentelijk archief.

De grafheuvels

In de loop van de zomer werd het drietal grafheuvels aan de Bosweg in Elst opgeschoond.

Grafheuvels Bosweg, Elst.

In de herfst werd een onbekende grafheuvel in het Laarsenbos ontdekt. Daar het de WAR niet vrijstaat om op eigen gezag inwendig onderzoek aan een grafheuvel te verrichten, wordt het oordeel van een professioneel archeoloog afgewacht om uit te maken of het hier inderdaad om de laatste rustplaats van mensen uit de Late Steentijd en/of de Vroege Bronstijd gaat.

Prattenburg

De werkgroep was dankzij contacten met de gemeente op de hoogte dat er een verbouwing zou plaatsvinden op landgoed Prattenburg. Bovendien kwam er een verzoek van de provinciaal archeoloog binnen om deze verbouwing zo mogelijk archeologisch te begeleiden.

Na telefonisch en schriftelijk contact met de bewoners wachtte de WAR een berichtje af op welke datum de uitgraving van de bouwput zou beginnen. Helaas heeft een dergelijke waarschuwing ons om welke reden dan ook nooit bereikt.

Remmerdense hei

In het begin van het afgelopen jaar kwam een akker op Remmerden toebehorend aan de Stichting Het Utrechts Landschap vrij van pacht.

Tijdens een aantal donderdagmorgens in de maanden februari en maart werd het terrein verkend door de WAR.

De aardigste vondst was een fragment van een zogenaamde La Tène armband uit rond 100 jaar voor Christus. Daarnaast kwamen op een ander gedeelte van de akker zoveel aardewerkscherven uit de IJzertijd (800 v.C. – 0) tevoorschijn dat we met enige overmoed prehistorische bewoning kunnen vaststellen.

(Zie ook: OUD RHENEN, 19e jaargang, september 2000, nr. 3)

Wegcunet Tabaksweg.

Het Bosje/Tabaksweg

De gemeente Rhenen startte in april met de voorbereidingen van uitbreidingsplan Het Bosje in Elst. De WAR was aanwezig bij het uitgraven van de wegunetten en de sleuf voor de rioleringsbuizen. Hoewel de werkgroep dankzij ons contact op het gemeentekantoor tijdig op de hoogte was, bleken de verwachtingen te hoog gespannen. Het tempo van de graafmachines was zodanig, dat het niet mogelijk was om ook maar iets op de juiste wijze vast te leggen (overigens een meer gehoorde klacht in de wereld van de amateurarcheologie). Meer dan wat foto's van verkleuringen, het rapen van een enkele losse scherf, het snel schaven en couperen van een spoor, was niet mogelijk. De inzet van een metaaldetector leverde niets extra's op. Gedurende de volgende dagen kon toch af en toe een wandprofieltje geschaafd of een brandvlek onderzocht worden en werden enkele brons- en ijzer-tijdscherven, alsmede wat vroegmiddeleeuws materiaal geborgen. En weer was de WAR er, meer nog dan tevoren, van overtuigd, dat de kern van Elst een zorgvuldiger onderzoek waard geweest zou zijn. Spijtig ook, dat niemand van de bouwers op ons schriftelijk verzoek om bij het uitgraven van de bouwput waarnemingen te mogen doen, gereageerd heeft.

Franseweg

De werkgroep was bijzonder in zijn nopjes met het feit dat de bouwer van het nieuwbouwhuis aan de Franseweg 124a geen bezwaar had tegen onze aanwezigheid bij het uitgraven van de bouwput.

Bouwput Franseweg 124a.

Een viertal leden begeleidde de graafwerkzaamheden. Het enige wat vastgesteld kon worden was dat er niets van archeologisch belang vast te stellen viel.

Om echter een veel aangehaalde oud-voetballer nogmaals te plagjeren: Elk nadeel hep z'n voordeel! Immers, de provinciaal archeoloog en andere professionals hoeven hun aandacht niet meer op deze locatie te richten.

De paddenpoel

De Plantage Willem III herbergt behalve de nodige koniks, galloways, damherten, reeën en ander aaibaars ook een groot aantal padden, waaronder de zeldzame rugstreepd.

Deze amfibieën trekken na hun winterslaap naar de plassen in de uiterwaard aan de overkant van de N225. Op vermelde verkeersweg wacht hen een uiterst platte dood, reden waarom de Stichting Het Utrechts Landschap besloot om een paddenpoel op de plantage aan te leggen.

De WAR vroeg en kreeg toestemming van de eigenaars en van de provinciaal archeoloog om door middel van boringen zo mogelijk vast te stellen of de plek van de toekomstige poel archeologisch interessant was. Het onderzoek leverde behalve

Proefboringen Paddenpoel Plantage Willem III.

wat spierpijn en mooie dagen in de natuur weinig op. Bij het uitgraven van de poel constateerde een archeologe van het ADC (Archeologisch Diensten Centrum), dat steeds meer bij ingrepen als deze betrokken wordt, hetzelfde.

Betuwelij

Het archeologisch onderzoek van het Betuwelijncracé, althans in de Midden-Betuwe, is afgesloten. Ging de WAR in de afgelopen periode 1 à 2 maal per jaar op excursie naar de locatie van dat moment, nu blijft de werkgroep uitsluitend op de hoogte van de vorderingen door middel van de gratis nieuwsbrief van de Projectgroep Archeologie Betuweroute.

Stokweg

De aandacht van de WAR richt zich van tijd tot tijd behalve op archeologische ook op bouwhistorische monumenten. De fraaie maar bouwvallige tabaksschuur aan de Stokweg staat helaas op de nominatie om afgebroken te worden. In de afgelopen maanden is deze locatie dan ook met vrij grote regelmaat in de gaten gehouden. Ook hier wil de werkgroep graag aanwezig zijn, zowel bij de afbraak van de schuur als bij de aanleg van de bouwput.

Tabaksschuur Stokweg.

Tot op het ogenblik waarop dit jaarverslag geschreven is, liet men alles nog bij het oude.

Contactdag Utrechtse amateurarcheologen

De jaarlijkse contactdag van de amateurarcheologen in de provincie Utrecht is zo langzamerhand uitgegroeid tot een zeer gewaardeerde traditie. De dag wordt georganiseerd door de provinciaal archeoloog uit naam van de provincie Utrecht. Elk jaar is een van de amateurclubs gastheer. Ditmaal vond de bijeenkomst plaats op 14 oktober in de gemeente Houten.

Het morgenprogramma omvatte naast de officiële ontvangst door vertegenwoordigers van de provincie Utrecht en de gemeente Houten, alsmede een overzicht van de archeologische stand van zaken in de provincie door de provinciaal archeoloog, mevrouw Karin van der Graaf, bovendien een exposé door een vertegenwoordiger van elk der verenigingen.

Na de lunch een middagprogramma dat door de Houtense archeologen was georganiseerd. Het gezelschap was hiertoe in verscheidene groepen verdeeld die bij toerbeurt langs een aantal interessante locaties werden geleid.

Wederom een gebeuren om met veel genoegen op terug te zien en daardoor een stimulans om naar de volgende contactdag uit te kijken.

De Heimenberg

Uit de nieuwsbrief van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) haalde de Werkgroep Archeologie Rhenen onlangs dat er, in samenwerking met de eigenaar, de Stichting Het Utrechts Landschap, een beperkt onderzoek zal plaatsvinden aan het zogenaamde aardfort op de Grebbeberg.

Misschien dat bij deze ingreep op zijn minst vastgesteld kan worden uit welke periode deze ringwalburcht stamt. Hierbij zou men mogelijk een tipje van de sluier die rond dit 'raadsel van Rhenen' hangt, kunnen oplichten.

A.J. van Drunen, coördinator werkgroep